

Vattenfall AB
Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Klimat- och näringslivsdepartementet
Via kn.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
ewa.bergwall@regeringskansliet.se

Datum:
2024-06-04

Kontaktperson: Anders Liljeberg
E-post: anders.liljeberg@vattenfall.com

Telefon: +46730645981

Diarienummer: KN2024/00755

**Remissvar avseende betänkandet Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig
regeringsprövning på miljöområdet, del 1 och 3 (SOU 2024:11)**

Vattenfall är ett ledande europeiskt energiföretag som i mer än 100 år elektrifierat industrier, levererat energi till människors hem och moderniserat vårt sätt att leva genom innovation och samarbete. Vi arbetar för en framtid där det är möjligt för alla att leva fossilfritt. Vi ser bortom vår egen bransch för att ta reda på var vi verkligen kan göra skillnad. Tillsammans med våra samarbetspartner tar vi på oss ansvaret för att hitta nya och hållbara sätt att elektrifiera transporter, industri och uppvärmning. Vattenfall ägs av svenska staten.

Vattenfall AB (nedan Vattenfall) tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på förslagen och materialet i de remitterade delarna av betänkandet (del 1 och 3). Den delen av betänkandet som rör prövning av verksamheter i ekonomisk zon har genom beslut från regeringen överlämnats till utredningen om havsbaserad vindkraft (KN 2023:01). Vattenfall avser lämna synpunkter på de förslagen via den pågående utredningen.

Det övergripande syftet med utredningen har varit att utreda regeringens roll som överinstans på vissa delar av miljöområdet och att se över processen för regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken. Utredningen har även haft i uppdrag att föreslå ett genomförande som möjliggör införandet av undantagen i artikel 1.3 och 2.4 MKB-direktivet för vissa formella krav som följer av direktivet.

ÖVERGRIPANDE OCH SAMMANFATTANDE SYNPUNKTER

- Vattenfall är positivt till att utredningen har sett över vilka beslut som lämpligen prövas hos regeringen. Vattenfall tillstyrker de flesta av utredningens förslag och har synpunkter endast i vissa delar.
- Vattenfall anser att det bör tydliggöras att vissa beslut om områdesskydd enligt miljöbalken även fortsatt ska kunna prövas av regeringen, det kan bl.a. vara fallet när

en intressekonflikt uppstår mellan naturvårdsintresset och ett annat allmänt intresse av synnerligt vikt, t.ex. fossilfri energiproduktion i större skala.

- Vattenfall anser att länsstyrelsens miljöprövningsdelegation bör ha samma skyldighet som mark- och miljödomstolen att i vissa fall ge regeringen tillfälle att ta över ett tillståndsärendet för prövning.
- Vattenfall saknar en genomlysning av möjligheterna till undantag från kraven i det s.k. MKB-direktivet för sektorslagarna, t.ex. ellagen (1997:857).
- Vattenfall önskar framföra att de förslag som lagts fram i utredningen avseende prövning av verksamheter i ekonomisk zon i grunden är positiva och angelägna, och att det därför är olyckligt att de skjuts på framtiden genom att flyttas över till den pågående utredningen om havsbaserad vindkraft. Vattenfall avser framföra sina synpunkter på utredningens förslag i denna del genom den pågående utredningen.

VATTENFALLS DETALJERADE SYNPUNKTER

Nedan redovisar Vattenfall sina synpunkter på betänkandet, uppdelat efter betänkandets respektive avsnitt.

Del 1

Regeringen som överinstans för beslut om områdesskydd (avsnitt 4)

Vattenfall är i huvudsak positivt till förslagen i avsnitt 4, som innebär att beslut om områdesskydd ska överklagas till domstol i stället för till regeringen och att överklagade beslut om områdesskydd prövas av mark- och miljödomstol.

Det finns dock beslut, i första hand beslut enligt 7 kap. miljöbalken om inrättande, upphävande eller ändring av naturreservat samt nationalparker, som aktualiserar intresseavvägningar som kan behöva prövas av regeringen.

Vattenfall önskar understryka behovet av att arbetet med att besluta om nya områdesskydd, och ändring av befintliga områdesskydd enligt 7 kap., sker på ett sätt som gör att hänsyn tas till behovet av aktuella mark- och vattenområden för pågående och planerade verksamheter. Vattenfall ser ett behov av att förtydliga kopplingen mellan bestämmelserna om skydd av områden i 7 kap. och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. Vid prövning av frågor som regleras i 7 kap. ska hänsyn tas till hushållningsbestämmelserna. Att så är fallet var tydligt i lagstiftningen som föregick miljöbalken (jämför dåvarande 3 § naturvårdslagen [1964:822]) och bör tydliggöras även i nu gällande lagstiftning. Vattenfall saknar en närmare analys i betänkandet utifrån det faktum att det i vissa ärenden kan bli aktuellt med en intresseavvägning i enlighet med bestämmelserna i 3 och 4 kap. En sådan avvägning kan i vissa fall vara svår att göra för en domstol eftersom avvägningen inte sällan rymmer behov av politiska ställningstaganden.

Det bör finnas en skyldighet för domstolen att ge regeringen möjlighet att pröva om en avvägning behöver göras mellan naturvårds- eller friluftslivsintresset och ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt, t.ex. fossilfri energiproduktion i större skala. Det bör i vart fall förtydligas att regeringen fortsatt ska ha möjlighet att pröva ett beslut om områdesskydd i de fall beslutet berör ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt (jfr nuvarande 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken). I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör närmare överväganden göras om huruvida en skyldighet bör införas för länsstyrelsen och eventuellt kommun att inför beslut

om områdesskydd ge regeringen möjlighet att pröva ärendet i de fall beslutet berör ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt (jämför motiven på sid. 315 i betänkandet).

Regeringen som överinstans för beslut enligt terrängkörningsförfordningen (avsnitt 5)

Vattenfall är generellt positivt till förslagen och har inga särskilda synpunkter. Vattenfall instämmer i utredningens bedömning att beslut om inrättande av allmän skoterled och förbud mot eller begränsningar för terrängkörning som i dag överklagas till regeringen inte är sådana som kräver ett ställningstagande från regeringen som politiskt organ.

Del 3

Överlämnande av mål till regeringen (avsnitt 8)

Utredningen föreslår att mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att ta över prövningen av mål som rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 § miljöbalken och att avvägningen mellan dessa två intressen bör avgöras av regeringen. Om prövningen innefattar en sådan intresseavvägning som bör avgöras av regeringen ska regeringen enligt förslaget ges möjlighet att ta över målet. Myndigheter och kommuner ska däremot enligt utredningens förslag inte ha möjlighet att ge regeringen tillfälle att ta över ett ärende för prövning och inte heller ska regeringen själv få initiera ett överlämnande.

Vattenfall är generellt positivt till förslagen, utifrån att de syftar till att värna om domstolarnas självständighet i beslutsfattandet. Till skillnad från utredningen anser Vattenfall att kriteriet för överlämnande ("annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 §") bör justeras så att det blir tydligt att regeringen med stöd av bestämmelsen ges möjlighet att ta över prövningen när ett mål avser två intressen som båda är förenliga med 1 kap. 1 § miljöbalken, men i vissa avseenden motstående i förhållande till varandra (t.ex. intresset av produktion av fossilfri energi respektive biologisk mångfald som båda kan anses bidra till hållbar utveckling).

Hållbar utveckling bygger på tre dimensioner: det sociala, miljön och ekonomin. Mot bakgrund av den breda innebörd som uttrycket hållbar utveckling har i dag kan många allmänna intressen anses omfattas av 1 kap. 1 § miljöbalken. Redan av den anledningen finns det skäl att ändra kriteriet för överlämnande så att det blir tydligt vilka fall som avses.

Vattenfall anser vidare, till skillnad från utredningen, att det finns skäl att införa en skyldighet för länsstyrelsens miljöprövningsdelegation (härefter MPD) att ge regeringen tillfälle att ta över ett ärende för prövning motsvarande den skyldighet som införs för domstolar. Skälet för det är att det finns verksamheter, t.ex. omfattande vindkraftparker, för vilka behoven kan se likadana ut som för verksamheter som prövas av mark- och miljödomstol som första instans.

Regeringens tillåtlighetsprövning och myndigheters skyldighet att underrätta (avsnitt 9)

Utifrån intresset av att öka förutsägbarheten i prövningen samt säkerställa domstolarnas självständighet ser Vattenfall positivt på att regeringen endast ska få förbehålla sig prövningen av tillåtlighet i första instans, samt att bestämmelser införs som syftar till att förbehåll om att pröva tillåtligheten ska lämnas så tidigt som möjligt i processen.

Vattenfall noterar att utredningens uppdrag i denna del har varit snävt avgränsat. Vattenfall anser att det är viktigt att det tydliggörs i vilka fall regeringen ska tillåtlighetspröva en verksamhet och hur förutsättningarna för tillåtlighetsprövning förhåller sig till de fall då regeringen ska tillståndspröva en verksamhet efter överlämnande från domstol.

Förutsättningarna kan i vissa fall vara uppfyllda för regeringen som prövningsmyndighet både enligt 17 kap. och enligt 21 kap. miljöbalken. Denna fråga bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Undantag från MKB-direktivet (avsnitt 10)

Vattenfall är positivt till att undantagsmöjligheterna i MKB-direktivet införs i ett nytt kapitel 17 a kap. miljöbalken. Det finns dock samordningsfördelar med att handläggningen av ansökan om tillstånd för en verksamhet handläggs av samma instans som har handlagt frågan om undantag. Vattenfall föreslår därför att MPD handlägger ansökan om undantag och ansökan om tillstånd efter undantag. Vattenfall delar inte utredningens slutsats kring möjlig samordning mellan länsstyrelsen och MPD (betänkandets sid. 447), eftersom MPD fortsatt bör utgöra ett särskilt självständigt organ i förhållande till länsstyrelsen (jfr 4 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer).

Utredningen föreslår att ett tillstånd för en verksamhet eller åtgärd efter beslut om undantag från kravet på specifik miljöbedömning ska vara tidsbegränsat till fyra år. Vattenfall anser att den förslagna tiden är omotiverat kort, dels med hänsyn till att en materiell prövning har genomförts av regeringen, innefattande bl.a. en prövning i förhållande till relevant omgivningspåverkan, dels med hänsyn till att de högt ställda krav som uppställs på att verksamheten ska få omfattas av undantag i sig är tillräckligt för att begränsa tillämpningen av undantagsmöjligheten till vissa tidskritiska verksamheter. Vattenfall föreslår att bestämmelsen kvarstår i sin föreslagna lydelse, men att tidsbegränsningen av tillståndet ska få vara maximalt tio år i stället för fyra år som utredningen föreslår.

Det bör förtydligas i motivtext och författningskommentar att regeringen i samband med prövningen av en ansökan om tillstånd efter beslut om undantag även ska pröva frågor gällande Natura 2000-tillstånd (i enlighet med vad som följer av 7 kap. 29 b § andra stycket miljöbalken). En upplysningsbestämmelse om det i anslutning till den föreslagna bestämmelsen i 17 a kap 1 § kan övervägas för en ökad tydlighet.

Med vänlig hälsning

Vattenfall AB

Anja Alemdar
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden